

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/174/2002

PREFERENCJE W WYBORACH PARLAMENTARNYCH I SAMORZĄDOWYCH (DO SEJMIKÓW WOJEWÓDZKICH)

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Chociaż tygodnie bezpośrednio poprzedzające wybory nie sprzyjają spokojnej pracy parlamentu, w ogólnym obrazie życia politycznego kraju jest to okres ożywienia, emocji związanych z kampanią wyborczą, częstszego pojawiania się polityków na forum publicznym i większego zainteresowania obywateli sprawami politycznymi. Dla ciągle na nowo formującej się polskiej sceny politycznej (co dotyczy szczególnie jej prawej strony, ale nie tylko) ma on bardzo ważne znaczenie, ponieważ nieraz skutkiem kampanii wyborczej są przegrupowania i zmiany w układzie sympatii politycznych, a często w ogóle nowy rozkład sił na scenie politycznej.

Wśród wydarzeń poprzedzających październikowy sondaż¹ mogących mieć wpływ na nastroje polityczne i poparcie dla poszczególnych ugrupowań trzeba przede wszystkim przypomnieć o konwencjach wyborczych poszczególnych partii i komitetów wyborczych (oficjalnie rozpoczynających kampanię wyborczą), podczas których prezentowano programy, hasła, jak również ludzi pretendujących w tych wyborach do stanowisk radnych, a także wójtów, burmistrzów, prezydentów miast. Państwowa Komisja Wyborcza rozlosowała numery siedmiu komitetów wyborczych, które zarejestrowały kandydatów we wszystkich województwach. Na miesiąc przed wyborami ogłoszono niekorzystne orzeczenia w dwóch sprawach sądowych o zniesławienie wniesionych przeciwko startującemu w wyborach samorządowych Lechowi Kaczyńskiemu. Okoliczności wyroku w jednej z tych spraw wywołały intensywny, choć krótkotrwały konflikt między liderami PO i PiS, partii startujących w tych wyborach (poza wyjątkami) w sojuszu wyborczym. Rząd, którego sukcesem było ogłoszenie projektu budżetu na przyszły rok, miał w tym okresie trudne chwile. Upomnieniem premiera dla ministrów rolnictwa i gospodarki zakończyła się publiczna wymiana pretensji i oskarżeń w związku z tzw. sprawą węgierską, czyli

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (149) przeprowadzono w dniach 11-14 października 2002 roku na liczącej 1231 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

parafowaniem protokołu o wymianie handlowej między Polską a Węgrami, przewidującego możliwość bezcłowego importu węgierskiego zboża. Z pewnością nie poprawił publicznego wizerunku rządu fakt, że prezydent Aleksander Kwaśniewski podzielił wątpliwości krytyków i nieoczekiwanie skierował do Trybunału Konstytucyjnego rządowy projekt ustawy o abolicji podatkowej oraz deklaracjach majątkowych. Trzeba zaznaczyć, że badanie przeprowadziliśmy przed ogłoszeniem informacji o sprzedaży warszawskiego STOEN-u i wydarzeniami w Sejmie, które były tego następstwem.

PREFERENCJE W WYBORACH PARLAMENTARNYCH

Kampania wyborcza i perspektywa wyborów samorządowych skłaniają Polaków do większej aktywności obywatelskiej. Po odnotowanym w okresie od kwietnia do lipca systematycznym spadku deklaracji udziału w wyborach, obecnie trzeci miesiąc z rzędu notujemy wzrost odsetka potencjalnych uczestników wyborów. Gdyby wybory parlamentarne odbywały się w październiku, udział w nich wzięłoby - według własnych deklaracji - 61% ankietowanych, o 5 punktów więcej niż we wrześniu (56%), o 9 punktów więcej niż w sierpniu i aż o 11 punktów więcej niż w lipcu. Nadal jednak wzrostowi deklaracji uczestnictwa w wyborach towarzyszy także znaczny poziom dezorientacji politycznej - co piąty potencjalny uczestnik głosowania nie wie, które ugrupowanie poparłby w ewentualnych wyborach parlamentarnych.

Tabela 1

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	I 2002	II 2002	III 2002	IV 2002	V 2002	VI 2002	VII 2002	VIII 2002	IX 2002	X 2002
	w procentach									
Trudno powiedzieć	12	13	12	12	14	15	14	20	21	20

Ugrupowaniem mającym najwięcej zwolenników nadal pozostaje SLD, na które chciałby głosować więcej niż co trzeci potencjalny wyborca mający sprecyzowane sympatie polityczne. Po okresie relatywnie gorszych notowań uzyskiwanych w okresie wakacyjnym, od dwóch miesięcy powoli, ale systematycznie SLD znów umacnia się na pozycji lidera, choć poparcie dla tej partii jest wyraźnie słabsze niż w styczniu i lutym tego roku.

Tabela 2

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach i mających sprecyzowane sympatie polityczne*									
	I 2002	II 2002	III 2002	IV 2002	V 2002	VI 2002	VII 2002	VIII 2002	IX 2002	X 2002
	w procentach									
Sojusz Lewicy Demokratycznej	40	47	35	33	34	31	30	30	34	36
Platforma Obywatelska RP	12	11	10	12	11	10	12	10	10	12
Prawo i Sprawiedliwość	11	9	11	11	10	14	12	15	12	12
Samobrona RP	8	10	11	10	13	14	17	12	14	11
Polskie Stronictwo Ludowe	8	8	9	12	9	8	7	10	8	9
Liga Polskich Rodzin	6	7	10	6	7	8	8	8	7	8
Unia Pracy	3	1	2	4	3	4	3	4	5	3
Unia Wolności	3	2	3	3	5	5	4	5	2	3
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	2	3	4	3	2	1	3	2	2	2
Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe	-	0	0	1	0	0	0	0	1	1
Partia Ludowo-Demokratyczna	-	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Polska Partia Socjalistyczna	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0
Ruch Społeczny / RS AWS	4	2	2	2	2	1	1	1	1	0
Stronictwo Konserwatywno-Ludowe - RNP	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Unia Polityki Realnej	1	1	1	2	1	1	1	1	1	0
Inne	1	0	1	1	2	2	1	1	2	2
N=	494	475	563	558	491	481	445	400	560	597

* Uwaga: W tabeli nie uwzględniono odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Wielkość poparcia dla poszczególnych ugrupowań jest procentowana do tej grupy wyborców, którzy po pierwsze - chcą uczestniczyć w wyborach, po drugie - wiedzą, na kogo będą głosować.

W październiku kolejne miejsca zajęły ugrupowania próbujące, nie bez trudności, przewyciężyć rozbić prawej strony sceny politycznej i wspólnie startujące w wyborach

samorządowych - PO i PiS. Gdyby wybory parlamentarne odbywały się w tym miesiącu, oba te ugrupowania zebrałyby po 12% głosów, czyli - stosując zasady „zwykłej” arytmetyki nie zawsze zgodne z arytmetyką wyborczą (być może nie wszyscy wyborcy obu ugrupowań poparliby taki sojusz w wyborach parlamentarnych) - gotowa byłaby głosować na nie prawie jedna czwarta potencjalnych wyborców mających określone sympatie polityczne. O ile w porównaniu z ubiegłym miesiącem wyborczy wynik PiS się nie zmienił, o tyle PO zyskała 2 punkty.

W październiku pogorszył się natomiast wynik wyborczy Samoobrony, na którą gotowy jest głosować co dziewiąty wyborca zorientowany politycznie (11%). W porównaniu z wrześniem Samoobrona straciła 3 punkty.

Minimalnie zmieniły się notowania kolejnych ugrupowań liczących się na naszej scenie politycznej. PSL zyskał 1 punkt i obecnie uzyskaliby poparcie co jedenastego potencjalnego uczestnika wyborów (9%). Również o 1 punkt wzrosła liczba zwolenników LPR, którą obecnie poparłoby 8% wyborców mających sprecyzowane sympatie polityczne.

Pozostałe ugrupowania mają niewielkie poparcie. Po 3% zadeklarowanych wyborców chciałoby oddać swój głos na UW i UP. Wyborczy koalicjant SLD - Unia Pracy straciła 2 punkty w porównaniu z wyjątkowo korzystnym wynikiem z ubiegłego miesiąca. Z kolei notowania UW są takie same jak w pierwszych miesiącach tego roku, a odnotowana w połowie roku niewielka poprawa okazała się zjawiskiem krótkotrwałym. Na KPEiR chciałoby głosować 2% potencjalnych wyborców, znikome poparcie uzyskały również ZChN i PLD (po 1%).

PREFERENCJE W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH DO SEJMIKÓW WOJEWÓDZKICH

Wybory samorządowe z racji swego charakteru bardzo trudno poddają się badaniom sondażowym. Próba reprezentatywna dla dorosłej ludności kraju, którą się posługujemy, pozwala mówić jedynie o wyborach na poziomie sejmików wojewódzkich. Dodatkowo z powodu znaczenia, jakie w tych wyborach mają lokalne komitety wyborcze (w których

mogą startować działacze i politycy spod różnych, nierozpoznawalnych na tym poziomie barw politycznych), pozwala mówić o tych preferencjach w sposób dość przybliżony.

Na dwa tygodnie przed wyborami samorządowymi swój udział w nich zapowiada blisko dwie trzecie ogółu uprawnionych do głosowania (64%), w tym prawie co drugi potencjalny wyborca (49%) twierdzi, że na pewno będzie w nich uczestniczył. W porównaniu z deklaracjami z września odsetek ten jest wyraźnie wyższy (o 6 punktów). Nadal jednak liczba tych, którzy według własnych deklaracji chcą brać udział w tegorocznym głosowaniu, jest niższa od tej, jaką rejestrowaliśmy na dwa tygodnie przed poprzednimi wyborami samorządowymi - we wrześniu '98. Choć o wszystkim z całą pewnością przesądzi dopiero nadchodzący tydzień, jak na razie niewiele wskazuje, by tegoroczne wybory do samorządów miały przyciągnąć rekordowo wysoką liczbę głosujących. Przypomnijmy, że w roku '98 wynosiła ona blisko 46%.

Tabela 3

Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	IX '98	VI '02	VII '02	VIII '02	IX '02	X '02
	w procentach					
Na pewno wezmę w nich udział	56	43	45	41	43	49
Raczej wezmę w nich udział	13	18	13	14	15	15
Jeszcze nie wiem	17	19	18	20	17	13
Raczej nie wezmę w nich udziału	4	7	11	12	10	10
Na pewno nie wezmę w nich udziału	9	13	13	13	15	13

W wyborach do sejmików wojewódzkich niezmiennie największym poparciem cieszy się koalicja SLD-UP. Chęć oddania głosu na jej kandydatów deklaruje obecnie niespełna jedna trzecia zapowiadających udział w głosowaniu i mających określone preferencje (31%). Odsetek ten jest nieznacznie (o 2 punkty) niższy niż przed miesiącem. Na drugim miejscu, również z nieco gorszym niż we wrześniu wynikiem, plasuje się koalicja PO i PiS - na jej kandydatów chce głosować 18% potencjalnych wyborców (o 2 punkty mniej niż miesiąc temu).

Tabela 4

Na kandydatów jakiej partii lub koalicji partii politycznych zamierza Pan(i) głosować w wyborach samorządowych?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VII '02*	VIII '02	IX '02	X '02
	w procentach			
Sojusz Lewicy Demokratycznej oraz Unia Pracy (koalicja wyborcza)	23	24	33	31
Platforma Obywatelska oraz Prawo i Sprawiedliwość (koalicja wyborcza)	20	20	20	18
Polskie Stronnictwo Ludowe	10	11	8	11
Samoobrona	14	12	10	11
Liga Polskich Rodzin**	-	-	8	7
Unia Samorządowa	-	-	-	1
Alternatywa - Partia Pracy	-	-	-	1
Unia Polityki Realnej (UPR)	2	(0,4)	1	(0,2)
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów (KPEiR)	3	3	3	2
Partia Ludowo-Demokratyczna (PLD)	(0,4)	1	1	(0,1)
Polska Partia Socjalistyczna	(0,2)	1	1	(0,1)
Ruch Społeczny (RS)***	-	-	-	1
Stronnictwo Konserwatywno-Ludowe - Ruch Nowej Polski***	-	-	-	0
Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe**/"Razem Polsce"	-	-	2	(0,4)
Kandydaci niezależni	14	13	12	14
Inne komitety wyborcze	0	3	1	3
N=	474	406	540	597

* W lipcu pytanie dotyczyło preferencji partyjnych „w wyborach samorządowych” ogólnie. Wówczas 5% badanych dało odpowiedź „w wyborach poszczególnych szczebli zgłoszę na kandydatów różnych partii, koalicji”.

** W lipcu i sierpniu br. notowania LPR oraz ZChN rejestrowane były w ramach koalicji wyborczej tych ugrupowań.

*** W ubiegłych miesiącach poparcie dla tych ugrupowań badane było łącznie, w ramach koalicji wyborczej Front Demokratyczny „Wspólnota 2002”.

Lepsze niż we wrześniu są natomiast obecne notowania PSL (wzrost poparcia o 3 punkty). Obecnie kandydatów tej partii w wyborach do sejmików poparłoby 11% potencjalnych uczestników głosowania. Na tyle samo głosów (11% - o 1 punkt więcej niż w ubiegłym miesiącu) mogłaby liczyć Samoobrona. Kolejnym liczącym się dla sporej grupy wyborców komitetem wyborczym jest LPR. Zamiar poparcia kandydatów tego ugrupowania deklaruje obecnie 7% zamierzających głosować i mających w tych wyborach sprecyzowane sympatie polityczne.

Zdecydowanie niewielkie szanse w tych wyborach mają kandydaci pozostałych uwzględnionych w naszym badaniu komitetów wyborczych. Za ledwie na 1% głosów mogłaby w tej chwili liczyć (mająca zarejestrowanych kandydatów we wszystkich województwach) Unia Samorządowa, której nazwa być może nie jest jeszcze kojarzona z kandydatami UW i rozpoznawana przez zwolenników tej partii. Równie znikome poparcie mają także startujące we wszystkich województwach UPR oraz Alternatywa - Partia Pracy.

Doświadczenie uczy, że zwykle o decyzjach udziału w wyborach, jak również o preferencjach wyborczych decydują ostatnie dni kampanii wyborczej. W tym zakresie może się jeszcze wiele zmienić, mimo że do wyborów pozostało już stosunkowo niewiele czasu. Znaczny odsetek zadeklarowanych uczestników wyborów (24%) na razie nie ma żadnych preferencji i nie wie, jakich kandydatów poprze w głosowaniu do sejmików wojewódzkich.

Opracowali

Agnieszka CYBULSKA

Krzysztof PANKOWSKI